



## ZPRÁVA VÝBORU PRO SOCIÁLNÍ OCHRANU K PŘEDLOŽENÍ NA ZASEDÁNÍ RADY DNE 3. PROSINCE 2002

### Vysvětlivka

V souladu s výsledky informační schůzky ministrů práce a sociálních věcí v Koldingu v červenci 2002 připravil Výbor pro sociální ochranu tuto zprávu o vhodných cílech, které by měly podpořit přípravu druhého kola národních akčních plánů proti chudobě a sociálnímu vyloučení v roce 2003. Při přípravě této zprávy vzal výbor v úvahu závěry konference - evropského kulatého stolu, která se konala v Aarhusu ve dnech 17. a 18. října 2002.

Názorem výboru je, že stávající společné cíle, dohodnuté na Evropské radě v Nice v prosinci 2000, prokázaly svou vyváženost, pevnost a životaschopnost. Není proto třeba cíle nějak výrazněji měnit. Tentokrát by se měl položit důraz na kontinuitu a na konsolidaci a rozvíjení dosaženého pokroku s ohledem na další zvyšování úsilí o postup procesu sociálního začleňování, zahájeného na Evropské radě v Lisabonu v březnu 2000.

Jsou zde nicméně tři významné oblasti, kde bychom měli zvážit provedení změn společných cílů, aby se dále osvětlila jejich důležitost. Jsou to:

- v souladu se závěry barcelonské Evropské rady zdůraznit potřeby členských států stanovit si v jejich národních akčních plánech cíle pro významné snížení počtu lidí na hranici chudoby a sociálního vyloučení do roku 2010;
- zdůraznit význam plného zohlednění gender při rozvoji, provádění a sledování národních akčních plánů;
- jasněji zdůrazňovat vysoká rizika chudoby a sociálního vyloučení, kterým někteří muži a ženy čelí důsledkem přistěhovalectví.

Začlenili jsme v připojené příloze změny do cílů z Nice, které odrážejí tyto tři důležité problémy.

Dále jsme zvážili, že v této etapě dvouletého cyklu by měly být dodržovány národní akční plány a nové akční plány by měly být připraveny na červenec 2003. Takto se poskytne Komisi a členským státům základna pro přípravu nové Společné zprávy o sociálním začleňování, která bude předložena jarní Evropské radě v roce 2004.



## **CÍLE BOJE PROTI CHUDOBĚ A SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ**

### **- Úvodní poznámka -**

#### **1. Politické pokyny stanovené Evropskou radou**

Na Evropských radách v Lisabonu a Feiře přijaly členské státy Evropské unie významnou iniciativu tím, že učinily boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení jedním z ústředních prvků modernizace evropského sociálního modelu. Vedoucí představitelé států a vlád se shodli na potřebě podniknout kroky k uskutečnění rozhodujícího dopadu na vymýcení chudoby stanovením vhodných cílů, které mají být koncem roku schváleny Radou. Rovněž se shodli, že politiky boje proti sociálnímu vyloučení by se měly zakládat na otevřené metodě koordinace, spojující národní akční plány a programy předkládané Komisí pro posílení spolupráce na tomto poli.

Evropské rady v Lisabonu a Feiře podpořily sociální soudržnost jako zásadní prvek globální strategie Unie k dosažení jejího strategického cíle pro příští desetiletí – stát se nejkonzurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou založenou na znalostech na světě, schopnou udržitelného ekonomického růstu s větším počtem lepších pracovních příležitostí a větší sociální soudržností. Rovněž stanovily cíl plné zaměstnanosti v Evropě ve vznikající nové společnosti, která je lépe přizpůsobená osobním volbám mužů a žen.

Tato iniciativa vychází na základě Amsterodamské smlouvy ze začlenění boje proti vyloučení do ustanovení týkajících se sociální politiky Unie (články 136 a 137 Smlouvy).

#### **2. Vícerozměrový přístup**

Chudoba a sociální vyloučení nabývají komplexních a vícerozměrových podob, které vyžadují mobilizaci širokého okruhu politik v rámci takové celkové strategie. Spolu s politikou zaměstnanosti musí sehrávat nejvýznamnější roli sociální ochrana a rovněž by se měla uznávat i důležitost ostatních faktorů, jako jsou bydlení, vzdělávání, zdraví, informace a komunikace, mobilita, bezpečnost a spravedlnost, volný čas a kultura.

Proto je nutné začlenit cíle boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení do odpovídajících politických linií, a to jak na úrovni států, tak na úrovni Společenství.

Nejlepší pojistkou proti sociálnímu vyloučení je zaměstnanost. Aby se podpořila kvalitní zaměstnanost, je nutné rozvíjet zaměstnatelnost, zejména prostřednictvím politik na podporu získávání kvalifikace a celoživotního učení. Provádění cílů, ke kterým se sama Evropská unie zavázala v Evropské strategii zaměstnanosti, proto bude znamenat životně důležitý příspěvek k boji proti vyloučení. Ekonomický růst a sociální soudržnost se vzájemně posilují.



Předpokladem lepšího ekonomického výkonu je, že vytváříme společnost s větší sociální soudržností a menším vyloučením.

Systémy sociální ochrany také sehrávají klíčovou roli. V této souvislosti jsou důležitými nástroji politiky sociální ochrany systémy národní sociální pomoci a minimálních příjmů. Je životně důležité v kontextu aktivního sociálního státu vytvářet moderní systémy sociální ochrany, které podporují přístup k zaměstnanosti. Důchodové penze a přístup ke zdravotní péči rovněž sehrávají v boji proti sociálnímu vyloučení důležitou roli.

Nová společnost založená na znalostech nabízí velké možnosti snižování sociálního vyloučení, a to jak vytvářením ekonomických podmínek pro větší prosperitu, tak i otevíráním nových cest zařazování do společnosti. Výskyt nových informačních a komunikačních technologií vytváří výjimečnou příležitost zaručující odstranění rizika stále se rozšiřující propasti mezi těmi, kdo mají přístup k novým poznatkům, a těmi, kdo ho nemají. Lisabonská Rada ukázala, že je třeba předcházet vyloučení z informační společnosti a že je nezbytné věnovat zvláštní pozornost potřebám lidí se zdravotním postižením. Provádění akčních plánů Komise „e-Europe 2005 – informační společnost pro všechny“, schváleného sevlaskou Evropskou radou, a „2003 – Evropský rok osob se zdravotním postižením“ by mělo přispět k dosažení tohoto cíle.

V souladu se závěry lisabonské Evropské rady by stanovené příslušné cíle měly rovněž zahrnovat podporu lepšího porozumění sociálnímu vyloučení; integrování podpory sociálního začleňování do politik zaměstnanosti, vzdělávání a odborné přípravy, zdraví a bydlení členských států; a rozvoj prioritních akcí ve prospěch specifických cílových skupin (například menšin, dětí, starých občanů a invalidů) s tím, že si členské státy vybírají z těchto akcí dle své konkrétní situace.

### **3. Ustanovení pro provádění**

Články 2 a 3 Smlouvy v uvedeném pořadí zavazují Společenství k podpoře rovnosti mužů a žen a k zajišťování toho, aby všechny jeho aktivity byly zaměřeny na odstraňování nerovností a podporovaly rovnost mužů a žen. Proto je nutné zajistit, aby bylo úsilí o rovnost mužů a žen začleněno do všech akcí podnikaných k dosažení uvedených cílů, zejména vyhodnocováním důsledků pro muže i ženy v různých etapách plánování, rozhodování a sledování těchto akcí.

Provádění tohoto přístupu musí přihlížet k zásadě subsidiarity. Boj proti sociálnímu vyloučení je v první řadě odpovědností členských států a jejich vnitrostátních, regionálních i místních orgánů ve spolupráci s celým spektrem zúčastněných subjektů, zejména se sociálními partnery a nevládními organizacemi. Dále, povaha reakce závisí zejména na povaze systémů státní sociální ochrany a na sociálních politikách.

Používání otevřené metody koordinace boje proti sociálnímu vyloučení spolu se zásadami definovanými v závěrech lisabonské Evropské rady dovolí na národní úrovni jak spojitost, tak rozmanitost akcí. Politiky při hledání cílů boje



proti sociálnímu vyloučení a chudobě se mohou lišit co do povahy a také co do svých důsledků pro členské státy a jejich cílové skupiny. Rozdíly v přístupu členských států ohledně řešení těchto problémů vyústí v řešení a priority odrážející jejich konkrétní poměry.

Otevřená metoda koordinace bude pokračovat a kombinovat národní akční plány s akčním programem Společenství, aby se podpořila spolupráce mezi členskými státy v boji proti sociálnímu vyloučení. V této souvislosti by bylo žádoucí, aby členské státy předložily své druhé národní akční plány do července 2003. Výbor pro sociální ochranu bude v následování této iniciativy hrát klíčovou úlohu. V záležitostech zaměstnanosti bude úzce spolupracovat s Výborem pro zaměstnanost.

#### 4. Pokračující provádění závěrů lisabonské Evropské rady

Cíle stanovené Evropskou radou v Nice prokázaly svou pevnost a životaschopnost. Nyní je prioritou rozvoj a konsolidace dosaženého pokroku s ohledem na další zvyšování úsilí o postup procesu zahájeného lisabonskou Evropskou radou. Vzhledem k uvedenému a s ohledem na pokyny definované lisabonskou a feirskou Evropskou radou a s přihlédnutím k závěrům Evropských rad v Laekenu a Barceloně, Rada navrhuje kodaňské Evropské radě, aby společné cíle a prováděcí ustanovení, parafované na Evropské radě v Nice, byly potvrzeny s dodatkem změn zdůrazňujících význam stanovených cílů, potřebu posilovat perspektivu gender v národních akčních plánech a uvádět rizika chudoby a sociálního vyloučení, kterému čelí přistěhovalci. Tudíž Rada navrhuje kodaňské Evropské radě:

- \* tyto cíle, podrobně rozvedené v příloze tohoto dokumentu:
  - usnadňovat účast na zaměstnání a přístupu ke všem zdrojům, právům, zboží a službám;
  - předcházet rizikům vyloučení;
  - pomáhat nejvíce zranitelným;
  - mobilizovat všechny relevantní orgány;
- \* tato ustanovení k provádění uvedených cílů:

#### **Členské státy**

budou pokračovat v provádění cílů boje proti sociálnímu vyloučení a chudobě;

zdůrazní význam zobecnění rovnosti mezi muži a ženami při všech akcích zaměřených na dosažení těchto cílů tím, že vezmou v úvahu perspektivu gender při identifikaci výzev, podobě, provádění a hodnocení politik a opatření, při výběru indikátorů a cílů a při zapojování partnerů;



se vyzývají k rozvoji svých priorit v rámci těchto celkových cílů a k předložení druhého národního akčního plánu v červenci 2003, který pokrývá dvouleté období;

se vyzývají ke stanovení cílů ve svých národních akčních plánech pro výrazné snížení počtu lidí na pokraji chudoby a sociálního vyloučení do roku 2010 a aby toho případně dosáhly na základě společně přijatých ukazatelů parafovaných na laekenské Evropské radě;

aby umožnily sledovat politiky zde stanovené, vyzývají se rovněž k rozvoji, a to na národní úrovni, ukazatelů a mechanismů sledování schopných změřit pokrok u každého cíle rozvedeného v jejich národních akčních plánech.

### **Komise**

se s ohledem na společnou zprávu a na základě národních akčních plánů připravených členskými státy vyzývá k předložení souhrnné zprávy určující správný postup a inovační přístupy ke společným zájmům členských států.

### **Členské státy a Komise**

se vyzývají ke spolupráci v rámci Výboru pro sociální ochranu, aby připravily Společnou zprávu o sociálním začleňování k předložení na jarní Radě 2004;

se vyzývají k pokračování spolupráce na evropské úrovni, aby došly k lepšímu porozumění problému vyloučení, aby podpořily výměny dobré praxe včetně cílů a ukazatelů a aby usilovaly o další rozvoj společných přístupů a souladu v těchto cílech. Akční program přijatý Evropským parlamentem a Radou bude dále takovouto spoluprací podporovat.



**CÍLE BOJE PROTI CHUDOBE A SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ**

**1. Usnadnit účast na zaměstnání a přístupu ke zdrojům, právům, zboží a službám pro všechny**

**1.1. Usnadnění účasti na zaměstnání**

V souvislosti s evropskou strategií zaměstnanosti a zejména s prováděním pokynů:

- a) Podporovat přístup ke stabilnímu a kvalitnímu zaměstnání pro všechny práceschopné ženy a muže, a to zejména:
- vybudováním přístupových cest k zaměstnání pro ty, kteří patří k nejzranitelnějším skupinám ve společnosti a mobilizací politik odborného školení k tomuto cíli;
  - rozvíjením politik na podporu sladění práce a rodinného života, včetně otázek péče o děti a rodinné příslušníky;
  - využíváním příležitostí pro začlenění a zaměstnání, které poskytuje sociální ekonomika.
- b) Předcházet vyloučení lidí ze světa práce zlepšováním jejich práceschopnosti prostřednictvím řízení lidských zdrojů, organizace práce a celoživotního učení.

**1.2. Usnadnění přístupu pro všechny ke zdrojům, právům, zboží a službám**

- a) Organizovat systémy sociální ochrany takovým způsobem, aby napomáhaly zejména:
- zaručit, aby měl každý zdroje nutné k životu v souladu s lidskou důstojností;
  - překonat překážky ohledně zaměstnanosti zajištěním toho, aby nástup do zaměstnání znamenal zvýšení příjmu, a podporováním zaměstnatelnosti.
- b) Provádět politiky zaměřené na podporu přístupu pro všechny ke slušnému a zdravotně nezávadnému bydlení, a také k základním službám nutným pro běžný život v místních podmínkách (elektřina, voda, topení, apod.).
- c) Provádět politiky zaměřené na podporu přístupu pro všechny ke zdravotní péči odpovídající jejich situaci, včetně péče o rodinné příslušníky.
- d) Rozvíjet ve prospěch lidí, jimž hrozí riziko sociálního vyloučení, služby a doprovodná opatření umožňující jim účinný přístup ke vzdělávání, justici a



dalším veřejným a soukromým službám, jako jsou kultura, sport a trávení volného času.

## **2. Předcházet rizikům vyloučení**

- a) Plně využívat potenciál společnosti založené na znalostech a nových informačních a komunikačních technologiích a zajistit, aby nikdo nebyl vyloučen, a to se zvláštním důrazem na potřeby lidí se zdravotním postižením.
- b) Zavádět politiky usilující o předcházení životním krizím, které mohou vést k situacím sociálního vyloučení, jako jsou zadlužení, vyloučení ze školy a ztráta domova.
- c) Provádět akce k zachování všech forem solidarity rodin.

## **3. Pomáhat nejzranitelnějším osobám**

- a) Podporovat sociální začleňování žen a mužů, kterým hrozí riziko trvalé chudoby například proto, že jsou invalidní či patří do skupiny mající zvláštní problémy se začleněním, jako jsou ty, které se dotýkají přistěhovalců.
- b) Směřovat k odstranění sociálního vyloučení mezi dětmi a poskytnout jim každou příležitost k sociálnímu začlenění.
- c) Rozvíjet souvislé akce ve prospěch oblastí postižených vyloučením.

Tyto úkoly mohou být prováděny v rámci všech ostatních úkolů a/nebo prostřednictvím zvláštních politik a aktivit.

## **4. Mobilizovat všechny relevantní orgány**

- a) S přihlédnutím k národní praxi podporovat účast a vlastní vyjádření lidí trpících vyloučením, zejména s ohledem na jejich situaci a na politiky a opatření, které se jich týkají.
- b) Začlenit boj proti vyloučení do celkové politiky, a to zejména:
  - mobilizováním veřejných orgánů na národní, regionální a místní úrovni v závislosti na jejich sféře pravomocí;
  - rozvojem vhodných koordinačních postupů a struktur;
  - přizpůsobením správních a sociálních služeb potřebám lidí postižených vyloučením a zajištěním toho, aby personál určený pro styk s veřejností měl pro tyto potřeby porozumění.
- c) Podporovat dialog a partnerství mezi všemi příslušnými veřejnými a soukromými subjekty, například:



## **Výbor pro sociální ochranu**

- zapojováním sociálních partnerů, nevládních organizací a poskytovatelů sociálních služeb do boje proti různým podobám vyloučení, a to dle jejich příslušných oblastí pravomoci;
- podporováním sociální odpovědnosti a aktivního zapojení všech občanů do boje proti sociálnímu vyloučení;
- podporou sociální odpovědnosti podniků.